

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden csütörtökön.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	—	—	—	—	—	8	Kor
Félévre	—	—	—	—	—	4	.
Negyedévre	—	—	—	—	—	2	.

— Hirdetések díjazás szerint. —

Tanulság.

Tízennyolc évig ült a nemzet a szenvedések tisztító tűzében, amíg végre jött egy nap, mikor valami jótékony istenkéz kioltotta a lángokat s ismét egymásba helyezte király és nemzet jobbát. És ez az újabb szenvedés is csak azt a nagy tanulságot igazolta, hogy csak a nemzet és király közti kölcsönös egyetértésben van erő, itt gyökerezik a korona fénye s a nemzet jóléte.

Mert az alkotmány mérlegében egyenlő súlyú tényező a nemzet s az uralkodó. Mihelyt egyik le akarja huzni a másikat, megbomlik az egyensúly, a zavartalan fejlődés békés menete.

Idéig-óráig lehet haszon egyiknek vagy másiknak szupremáciájából, de állandóan nem: idővel elfajul mindkettő vagy zsarnoksággá, vagy oligarchiává. Minden ország alkotmányának története azt bizonyítja, hogy legfényesebb napjait akkor élte, mikor a hatalom két tényezője kölcsönösen megértette egymást, mikor a király se lépte át jogkörének határát s a nemzet is tisztelettel hajlott meg a királyi jogok előtt. A zsarnokság ép oly veszedelmes volt minden országra nézve, mint

az oligarchia. Mindkettő erőmegosztást jelent, ami sohasem nevelte se nemzetek, se uralkodók hatalmát. A római császárok diktatúrája, a Lajosok imperializmusa ép úgy katasztrófa elé vitte a római népet s a franciákat, mint a Radzivilék kevélykedése a lengyeleket.

A mi alkotmányunk fejlődése sem mutat más tanulságokat.

Sajátságos, hogy míg önálló, független korunkban az oligarchia kísértett szüntelenül, s lett végzetessé IV. Béla, II. Ulászló s II. Lajos alatt, addig a mohácsi vész után az uralkodók túlkapása kényszerít minduntalan a nemzet kezébe a fegyvert. Ez a tünet részint abban a körülményben leli magyarázatát, hogy az idegen állammal való szövetekezés tág kaput nyitott a király és nemzet közti egyenetlenkedéseknek, részint abban, hogy nemzeti királyaink idejében a nemzet volt az erősebb tényező, a mohácsi vész után pedig az uralkodók érezték inkább az erejüket a nemzettel szemben s a hadsereg állandósítása óta érezhetik is.

És ezekből a küzdelmekből soha egyik tényezőnek se lett közvetlen haszna, a nemzetnek legkevésbé. Mert hiába! A

háború családfenntartókat fullaszt a csatamező vérébe, munkáskezeket bilincsel a győző szekeréhez s munkabíró karokat tépdés ki gyökerestül.

De valahányszor egyetértés volt a nemzet és király között, történelmünk lapjai ragyogni kezdenek. Történelmünk legdicsőbb kora Mátyás nevéhez fűződik, de nem is állott a nemzet soha oly közel a királyához, mint az ő idejében. Mária Terézia is ugyanezen szálakat szövögette — kissé más kiadásban ugyan — s a nemzet szembeszállott királyáért az egész Európával s a nemzeti erények s a korona egyesült fénye beragyogja az egész Nyugatot.

Ez a kölcsönös egyetértés lehet a politikai hitvallás a jövőben is nemzetre s uralkodóra nézve egyaránt. Sőt a jövőben mondhatatlanul inkább, mint a múltban. A jövő óriási küzdelmeknek lesz színtere. Szörnyű osztályharcok vannak készülöben. Nem a nemzetek lesznek a veredők, hanem egy ország, egy nemzet fiai fognak szembeállani egymással. Új alapjait fogják lerakni a társadalmi fejlődésnek s lerombolják a meglévő falakat, miket részint hagyományként vet-

T Á R C A.

Koronázás negyven év előtt.

A fejedelmek megkoronázása a középkori szokások egyik maradványa. Mai napig is fennáll minden monarchikus államban, de legtöbb országban csakis, mint szokás, mint a hatalom átruházásának szimbóluma.

Nálunk Magyarországon azonban a király megkoronázása nem ilyen puszta cerimonia, hanem államügyünk egyik leglényegesebb alkotórésze. A koronázás a legfontosabb közjogi ténykedés. Egészen belevág ősi alkotmányunkba. Minthogy ugyanis a koronázás az egész nemzetet képviselő országgyűlés határozatából és intézkedéséből történik, ezzel az a jelentős elv nyert megdönthetetlen kifejezést, hogy a főhatalmat maga a nemzet ruházza az uralkodóra. A király hatalma tehát voltaképpen nem a trónrajutással kezdődik, hanem a megkoronázás tényével, amidőn a nemzetől uralkodói hatalmat nyert király az alkotmány megtartására esküt tesz és biztosítására hitlevelet ad ki. A magyar király koroná-

zása alkalmával tehát egy kölcsönösen kiesérelt nagy eskü megvége, amely jogokat is biztosít, de feltétlenül megtartandó kötelességeket is megszab.

Ennélfogva hazánkban a trónralépés és a vele járó jogok gyakorlása — már Werbőczy szerint is — csak a koronázás megtörténtével kezdődik. Ezért intézkedik az 1791. III. t.-c. úgy, hogy a koronázásnak a trónrajutástól hat hónapon belül meg kell történnie.

A koronázás magasztos szertartását ősrégi szokás szentesítette. A főszerep e közjogi súlyú bíró szertartásnál az ország hercegprímás és a nádor vagy üresedés esetén az országgyűlés kebeléből kiküldött megbízottat illeti.

Királyunk megkoronázásának negyvenéves jubileuma alkalmából, egykorú feljegyzések alapján az alábbiakban ismertetjük meg olvasóinkkal a 40 év előtti koronázás lefolyását.

A díszmenet.

A koronázás napján (jún. 8.) a király az országgyűlés és udvara kíséretében a koronázó templomba vonult. Mátyás templomának külsőjéről azt írja forrásunk, hogy a falaknak a templom ódon stílusával ellentétben álló bemesze-

lése nagyon bántotta a hozzáértő szemet. A belső díszítés sem volt stilszerű, de a hatvanas évek ízlése szerint fényes. Az oszlopok olasz módra veres selyemmel voltak behúzva; felülről lengtek a társországok és tartományok zászlai; volt közöttük egy fekete-sárga is — csak hogy a sárga mezőn nem a kétféle sas, hanem a rámai (szerb) nyílal meglőtt vadkanfő sötétlett; a falakon kétszázados remek szőnyegek, a Habsburgok sajátja, az oszlopok közt lombfüzerek. Az élénk arany- és márványfényben ragyogó főoltárt száz meg száz gyertya ékesíté és az orgonakarzat a szivárvány minden színében ragyogott; az oltár előtt ki volt terítve azon gyönyörű kárpit, melyet magyar hölgyek az akadémiai nyári terem számára hímiztek.

Az illetéknépen ékesített templomba vonult a díszmenet, amely ragyogásával, s változatos színességével a koronázás külsőségeinek legmegragadóbb része volt.

A bandériumok élén Ráday Gedeon gr., mint jászkún kapitány, oldalán Lehel kurtjével, lovagolt. A jászkún banderisták után a főváros fehér-kékbe öltözött dandárjai következtek. E két nagyobb számból álló bandérium után az összes megyék 3—3 tagból álló s a megyék

tünk át, részint magunk építettünk ember és ember közé. Küzdök és védök titáni harca lesz ez. Hogy melyik fog győzni, ahhoz alig férhet kétség. Mert új s eddig majdnem ismeretlen erők kezdnek felszabadulni kapcsaikból, a miknek letörésére nincs elég erejük és eszközüik a védőknek. Annyi azonban bizonyos, hogy a küzdelemben a cézárizmusnak nem szabad kacérkodnia a proletariátussal még úgynevezett magasabb érdekekből sem, mert a harcok emészlik ugyan a nemzet erejét, de veszíteni csak az uralkodók érdeke veszíthet s a későbbi jövő katasztrófát rejthet számukra.

Mi még a küzdelmekben csak az első csakányütéseknél állunk. Király és nemzet közötti kölcsönös egyetértéssel még sok mindent megakadályozhatunk, elejét vehetjük nagy megrázkódtatásoknak. Ezt az egyetértést azonban csak jó tanácsadók szilárdíthatják meg. Mindig a rossz környezet volt a félreértés oka.

Ha a millió őszinte volt, nem volt baj, de ha a tanácsadók akár piszkos haszonlesésből, akár gyáva lakájhűségből nem tarták fel az igazságot, megindult a kölcsönös bolondítás, a porhintés, ami előbb-utóbb szakadást idézett elő, mert a hazugság nem uralkodhatik. Őszinte tanácsadóként imádkozzunk tehát; az nem árt, ha a nemzet és király között ellentétek merülnek fel, csak beszéljenek őszintén s lássák mindketten tisztán, világosan a helyzetet.

Bérmakörút.

Püspök urunk önmagmértőse felkérésére, az idei tavaszi bérmálást Lányi József dr. tinnini fölszentelt püspök úr ömértőse végzi az udvarhelyi espereskerület egyik felében. A bérmakörút május 22-én kezdődött Homoródkarácsonfalván. A püspök vonattal érkezett a homoródközhalmi állomásra Mikes János gr. udvarhelyi kerületi főesperes, Orbán János vágási lelkész és Márkos Endre udvarhelyi segéd lelkész kíséretében, kik Segesvárt csatlakoztak a főpásztorhoz. A homoródközhalmi állomásnál Gáspár János lövetei lelkész és Szabady Tivadar dr. homoródjárási főszolgabíró fogadták a püspököt.

Innen Mikes gróf négyes fogatán vonult Székelyszomborra, Homoródkarácsonfalva filiális egyházába. Székelyszomboran a templom előtt felállított diszkapunál Péter József körjegyző üdvözölte lelkes szavakkal, majd az ottani székelyek nyomoruságát említve, az amerikai kivándorlást hozza fel, mint a régi tiszta erkölcsök meglazítóját. Lányi püspök miután szeretettel megköszönte a fogadtatást, látható fájdalommal nézett végig a sokaságon, melynek sorából a legtöbbször Amerikában sorvad a munkás keze. Fájdalmát elpalástolni sem tudja a szószeros értelmében könnyezik a sok vérvészeség miatt, melyet ez a derék nép Amerikában hullat el. Azután bizalomra hívja fel a könnyező népet. Ő — úgy mond — a trónörökös mellett volt és ismeri az ő érzelmeit. Bizzanak ő benne, ő mindent meg fog tenni, hogy enyhítsék a nyomort s megszüntessék a kivándorlást és a mostani kormányt is a szíven viseli a munkás nép sorsát. Ily érzelmei között vonult a menet a templomba, melynek ajtajánál Gábor Mózes lelkész fogadta a püspököt. Rövid válasz után az „Ece sacerdos” hangjai mellett a püspök szószerűen megemlíti az előbbi érzelmei hatása alatt a rozoga templomban a külsejében is szegénységet mutató népnek, a szegénységről, a világi mulandóságról és a kivándorlás pusztításairól beszélt. Főlemelte, megvilágosította a könnyező népet.

Rövid májusi ájtatosság után Homoródkarácsonfalvára indult a püspök. A községhatáran diszes lovashandérium csatlakozott a menethez. A községben felállított diszkapunál Pünköszt Géza nyug. telekkönyvvezető üdvözölte a püspököt, ki válaszában az igazi vallásosság boldogító hatását magyarázta a különféle felekezetekből összeverődött sokaságnak. A diszkaputól körmenetileg, énekszóval vonultak a templomba, melynek ajtajánál Gábor Mózes lelkész fogadta a főpászort, ki a templomban elmondta idejövételének célját. Szeretetteljes szavakkal emlékezett meg püspök Atyánkról, önmagmértőségéről, ki hála Istennek már nem beteg, csak még kimélni kell magát a fáradságos úttól. Majd a halottakról emlékezett meg érző szavakkal és nyomban halotti veesernyét végeztet.

Másnap május 23-án a szentmise elvégzése után ismét a püspök lépett a szószerűkre. Az önzésről és ennek vad hajtásairól, a civakodásról, rágalmazásról, hitelenségéről beszélt. Majd arra hívta fel a kis számú hívőket, hogy itt a különféle vallásfelekezetek között mutassunk jó példát másoknak s ők járjanak elől az igazi erkölcsös hitellett. Szentbeszéd után a bérmálás szentségét osztotta ki 78 bérmálkozóknak. A templomból a plébánia udvarára ment az egész közönség és itt Mikes gróf, főesperes vizsgálta a növendékeket a hittanból. Rövid ebéd után a püspök kíséretével együtt búcsút mondott és folytatta útját Homoródremete felé. A lovas handérium és nagy néptömeg sokáig elkísérte a szívből megszeretett főszolgabírot. Itt meg kell említenünk Szabady dr. főszolgabíró előzékenységét, ki a legnagyobb készséggel hozatta rendbe a félelmes és nyaktörő utakat s nagy előzékenységgel kalauzolta megyei járásában a főpászort.

Delután négy órakor érkezett a püspök Homoródremetére. A diszkapunál Márton Sándor nyug. kántor üdvözölte a püspököt, ki itt is szeretettel megköszönte a szép fogadtatást. A templom előtt Bálint Péter plébános tartott ügyes kis üdvözlő beszédet; az adott válasz után a főpásztor a szószerűen elmondotta a

színébe öltözött banderistái következtek. Mennyi váltakozó öltözék történetünk minden szakából! Mennyi csatákban megtépett zászló! — kiált fel a szemtanú újságró.

A fény és ragyogás azonban még fokozódott a főrendek menetében. A Zichyek, Andrásyak, Orczyak, Bánfiyak, Széchenyiek stb. stb. A régiek és újabb kor viseleteinek oly gazdag változataiban jelentek meg, hogy mellettük a külföldi diplomataik legfényesebb diszruhái is hamar megszokottakká és egyhangúakká váltak. Az emelt gallérú Zrinydolmány, a vértés nyakörzet, szűkebb-bővebb mente, palást, a selyem és bársony minden változata, aranyszövetek, különféle prémekek medvétől hatyúig; kardok, fókók, buzgányok, handzsárok nagyszerű változatban tűntek ki.

A pompás mének mindenikét két-két csatlós vezette, szintén régi magyar öltözetben. A menet fölött egész kolcsag- és sastoll hullámzás volt. Az országok lobogói vetették azonban a legnagyobb hullámokat. A zászlók közül messze kimagaslott az ország zászlaja, a melyet az egy híján 80 éves, de azért tüzes paripáját még mindig délcegen megülő *Orczy György* lobogtatott.

Az ország zászlaja, amely ez alkalomra egészen a régi minta szerint készült, négyoszlós fehér nehéz habos selyem (moir-antique), három színre festett rudra szegezve apró ezüstszőgekkel. Egyik oldalán az ország címere leng, fölülte a koronával. A magasan, büszkén lengő

ország zászlója bizony örömkönyvet esalt a szemlélők ezreinek szemébe, midőn ismét magasan lengeni látták azon a zászlón az ország címerét, melyet csak kevéssel azelőtt porban vonzottak.

A magyar magnások után jöttek a lovagrendek vitézei, vegyest magyar főurak és magasrangú katonatisztek. A zászlókat vivő főurak; a magyar királyi hirnök széles karimájú kalpagban; a koronaörök, a koronázási jelvények vivői, a miniszterek, a főhercegek; a keresztet hordozó püspök, *ő felsége* az ősi koronával és Szt. István palástjával, gyönyörű fehér ménlovon udvari kíséretével. Az érsekek és püspökök lóháton, teljes egyházi öltözetben; a magyar testőrsereg és az udvari esendörök, végre egy század huszár. A menettől jobbra-balra óriási néptömeg, mely káprázva bámulta az Ezeregyéjszaka fényének megújulását, miközben kitörő lelkesezéssel éljenezte a menetben feltűnt *Andrássy Gyula* gróf miniszterelnököt.

A koronázás.

Ha Róbert Károlynak harmadszori és nem a szent koronával való (ez akkoriban a porerdélyi vajda birtokában volt) megkoronázását nem számítjuk — Budavárában *Ferenc József* koronázása volt a második. Először *Ferenc* királyt koronázták itt meg 1792-ben. Azelőtt nem volt Budavárában koronázás, mert az Árpádok és vegyesházbeli királyok korában

Székesfehérvár volt a koronázás helye. Még itt koronázták az első Habsburgot, I. Ferdinándot is. Már Miksától kezdve *Pozsony* lett a koronázó város. Nagy nap virradt tehát 1867. jún. 8-án Budavárára. Bizonyára minden időkre a koronázás helye lett.

A fennebb leírt menet *Mátyás* templomához ért. Trónok, mennyezetek, állványok töltöttek be a tiszteletbeszű szent hely tereit. Arany süveg, fehér selyem ruhájú püspökök sürögtek-forogtak benne; egyenkint jöttek be fényes diszruhában a főrendek s csillogó gyémánt pártával s ölnyi hosszú uszályal az udvarhölgyek, kiket kék atillás s biborpalástos apródok vezettek helyeikre; jöttek később a német titkos tanácsosok, s gazdagon felesillagzott diplomataik, a templom életet nyert és tömegeivel és pompájával azon korba vezette a képzéletet vissza, mikor az igazságos *Mátyás* tartotta benne esküvőjét.

Az érkező királyt a templom ajtajában a papságtól körülvevett hercegprimás fogadta s a fölöttébb mellett levő trónhoz vezette, hol rövid beszéd után az oltár előtt térdepelő és Szent István palástjába burkolt király letette az egyházi esküt, fogadván az egyház jogainak védelmét. Ezután a papság előírt imádsága közben a hercegprimás a királyt jobb vállán, karján és mellén szentelt olajjal felkenete. Erre következett az ünnepi nagymise. A király a néppel szembe fordulva kirántotta Szent István reáövedezett kardját és három vágást tett vele an-

püspök idejévelének célját, mely után a híveknek gyónatása kezdődött. Este a májusi ájtatosságot itt is a püspök végezte; rövid Mária szentbeszédet pedig Márkos s. lelkész mondott. Másnap 24-én a szentmise után a gyermeknevelésről tartott gyönyörű szentbeszédet a püspök, melyben apostoli szeretettel figyelmeztette a szülőket a bűnökre, miket ő tőlük tanulnak el a gyermekek. Szent beszéd után 49-et erősített meg a bérnálás szentségével.

Delután egy órakor folytatta útját Homoródlövéte felé. Utközben egy kis pihenőt tartott Homoródklándon dr. Szabady főszolgabíró úri házában és itt megköszönte az utban tanúsított előzékenységet. Még egy néhány percre megállt a püspök Homoródmátság községben az épülő kápolna előtt felállított díszkapunál, hol a kath. kurátor tartott üdvözlő beszédet, melyre adott válaszában annak a reménynek adott kifejezést, hogy Öngyermelősége áldozatkészességéből mihamar felépül a kápolna és addig is a hitben való összetartásra intette a kis számú híveket. Delután 5 órakor érkezett a menet Homoródlövéte határára.

Ettől kezdve az út csupa diadalmenet volt. Több mint 60 tagú lovasbandérium vette körül a püspök kocsiját. A község határan megszólaltak a taracok, jelezve a már két óra óta várakozó híveknek a főpásztor érkezését. A diadalkapú hatalmas kereszt emelkedett fenyőgalyakból. Több mint kétezeröt száz ember húzódott végig az út mentén énekelve, zászlókat lobogtatva. Végre eljénzés között megérkezett a főpásztor a díszkapuhoz. Itt Elekes Nándor községi jegyző tartott beszédet. Szegény nép közé jött — úgymond, — mely a sziklából vájja kényerét s épen azért várják a vigasztalást, a megerősítést a további küzdelemre, melyhez erőt a kath. hitből akar meríteni a nép. A püspök megható válaszában a keresztre mutatott. Ennek a hatalmas erejében bizzanak — úgymond — ez fogja fölemelni a népet s a fáradsággal megszerzett kényeret ez fogja megédesíteni. — A válasz elhangzása után a püspök leszállt a kocsirol kíséretével együtt és haran-

gok zúgása, szenténekek énekelése mellett, 300 korszorú leány kíséretében gyalog ment végig a zöld ágakkal feldíszített, virággal behintett uton a templomig. A templom előtt Gáspár János lelkész állította meg egy percre a püspököt, mint egy oly határpontonál, hol a reformáció hódítása megtörtött. Azóta is — úgymond — mindig a kath. hithez való törhetetlen ragaszkodás tartotta fenn e népet, mely még faluját is itt hagyta volna régen, ha a krisztusi igaz hit erőt nem ad neki. Erősítse ezt a hitet a Szentlelek kegyelmével, melyre a mostani időben különös nagy szüksége van a népnek. A püspök válaszában azt mondja: az erdélyi püspök úr ő nagyméltósága felkérésére szívesen jött a derék székely nép közé, melyet már is szívébe zárt. Ha talán el is ment volna kissé a kedvük, hogy nem az a főpásztor jött ide, kit annyira vártak, úgy hallja, mégis örvendenek, hogy azt a püspököt küldötté ide, ki a trónörökös mellett volt. Gratulál a plebánosnak, mint kollégának, mert hiszen — úgymond — neki is vannak trónörökösai, itt ezek a szelid lelkű hívek, kik mindnyájan az égnek, a menyei trónnak örökösai. Isten áldását kívánja működéséhez.

A templomban Mikes gróf, főesperes magyarizta a püspök jövetelének célját. Beszédében hatalmas erővel ostromozta az amerikai kivándorlást, mely ebben a községben is óriási méretekben hódít. Szinte könnyezett a pusztulásán, mely ezt az édes magyar hazát fenyegeti az által, hogy a székely munkából kiszípolozza a vért, a velőt, idegenné teszi neki ezt a hazát, megfertőzti a magyar jellemet, erkölcsöket. — Igen nagy hatást gyakorolt a kivándorlás ellen tartott szép beszéd, melyet a püspök már Székelysomborban inaugurált. Külömben a bérnalkörútnak ez a fele, egész hódító út volt, melyben a rábeszélés, a meggyőzés és visszaretentés fegyverei keltek sikra az amerikai láz ellen. Szinte láttuk, hogy miként hordozták körül a véres kardot és hogyha népünk megpihen itt-hon, ebben a legnagyobb része ennek a bérnalkörútnak lesz. A pro defunctis végzett ve-

eserne után a hívek gyónatása kezdődött. — Összesen 600-an végeztek el szent gyónásukat. Az esti májusi ájtatosságot a püspök tartotta, melyen Orbán János mondott Máriáról szentbeszédet.

Vacsora közben szerenáddal lepte meg a Mária-társulat a kedves főtájt. Nem volt itt zeneszó, csak egy egyszerű népek szívbéli éneke, melyben a régi Mária siralmak csendültek meg vagy ezer torokból és ez megható volt. A püspök kíséretével együtt otthagya a vacsorát és a nép közé ment a plebánia udvarára. Ott gyönyörködött a vallásos nép buzgósgán s főpásztori áldásával bocsátotta nyugalomra a sereget.

Másnap 25-én teljes püspöki ornátusban végezte a szentmisét, mely után a keresztrol tartott szentbeszédet, intve a híveket a kereszt terheinek türelmes viselésére és nyomban megerősített 317 hivat a bérnálás szentségében a Szentlelekisten erősítő malasztjával. Ebéd után útnak indult a püspök, kinek kíséretéhez ekkor már csatlakoztak Török Ferenc csomafalvi lelkész, országgyűlési képviselő és Embery Árpád udvarhelyi fogimn. tanár. Gyönyörű fenyves erdő között haladt a menet egész a járás határáig, hol Szabady főszolgabíró elbúcsúzott a püspöktől és Demeter Lőrinc dr. udvarhelyi járási főszolgabíró meleg szavakkal üdvözölte járása határában és felajálta szíveségét a további útra.

(Folyt. köv.)

H I R E K.

— **Nyilatkozat.** A Gy. H. 23-ik számában lapunk és szerkesztősége ellen nagy mocskolódást cselekedett meg. Izlésünk tiltja, hogy e helyen adjuk meg a méltó választ. Ezt más helyen és hozzá illő módon fogjuk megtenni.

— **Misszió Piskitepen és P.-Kalánon.** A napokban a Szentlelekúristen bőséges kegyelmében részesült Piskitelep anyaegyház és

nak jelöl, hogy az egyházat bárhonnan jövő támadással szemben megvédi. Az episztoia és evangélium közt Símor János primás az oltár lépcsőjén térdelő király fejére helyezte a koronát. A megkoronázás után a király és fenséges neje az oldalt fölállított trónemelvényen állva hallgatták végig a misét, mire a nádori tisztet helyettesítő miniszterelnök, az oltár előtt, tollas fővegét magasan rázva harsány hangon kiáltotta: „Éljen a király!” Erre ezer meg ezer toll lebegett a légtérben és ezer meg ezer torok viszonzta a kiáltást.

Eskü az alkotmányra.

A koronázásnak tulajdonképeni végrehajtása után az egész koronázási szertartásnak egy, az előbbivel egyenlő fontosságú részlete következett: az eskü az alkotmányra. Ebben az esküben biztosítja a király a nemzetet, amely a koronázás tényével őt már uralkodójának elismerte, az ország jogainak, törvényeinek, integritásának, szóval az egész alkotmányának szabadság tartásáról. Ez a fenséges eskü Isten színe alatt történt meg.

A magasztos jelenetről szemtanú forrásunk így emlékezik meg:

„A pesti plebánia-templom és a Duna közötti téren a legnagyobbszereű s legmeghatóbb jelenetek egyike bontakozik ki bámuló szemünk előtt.

„Oh ha nekem volna most egy szavam olyan, Melyel ez egy perccel röviden rajzoljam!”

Kiáltunk föl Arany Jánossal, midőn az eskü ünnepélyes perccel akarjuk olvasóink képzeletébe elele varázsolni.

Mintegy tizenegyedfél órakor az országgyűlés mindkét házának azon tagjai, kik a koronázási menethez nem tartoztak, vagy annak díszét önként növelni nem csatlakoztak, gőzösen érkeztek meg s a pesti parton kiszállva elfoglalták helyeiket a számukra fenntartott állványon. Az eskü, mint országgyűlési tény előttük s az ő tanúságuk mellett volt végben menendő. A tér három oldalát elfoglaló állványok testületi meghívottakkal és küldöttségekkel s egyéb nézőkkel voltak tele. A negyedik oldalon, a Duna felől, szemben a templommal, az esküemelvény állott, melyre szőnyeggel borított széles lépcsőzet vezetett fel, fenn is szőnyeg borította talaját s gazdagon ékített korlát vette körül.

A tér maga, különben sem fölötte tágas, egészen üres volt. Gyalogos nézősereget ide nem bocsátottak, mert a szabad tere a bandériumok s a koronázási menet kibontakoztatása s akadálytalan elleptetése végett szükség volt.

Az országgyűlés megérkezte után kevéssel megkezdődött a menet. A Duna felől, az emelvény mellett jött be a térre, minthogy Budáról a lánchidra át a Dunaparton jött le. Egy osztály huszárság jött legelői; méltó alakok a világhírű magyar lovasság daliás elődeihez. Azután a törvényhatóságok bandériumai. Egyik szebb, meglepőbb a másiknál. Az idegen bámullattal nézte:

mily ifjúsága van Magyarországnak, mily vitézeknek daliás alakjai követik minden vidékről nyom egymást, a hazafi szem büszke örömmel pihent meg rajtuk. Ezek, meg sem állva, tovább léptettek, mert a királydomb körül voltak felállítandók.

Most a nemeselek, főrendűek és képviselők csoportja következett. Ha előbb a nemzet zömét láttuk, most a történeti családok fényes sora vonult el előttünk; azok, kiknek ősei e nemzet elsői és vezérei voltak békében és hadban s kiket egyéni érdem vagy fényes név, rang s gazdagság varázsa környezett. Ki tudná megmondani: melyik tűnt ki a többi közül? Az a gróf Batthyány-e, aki arannyal áttört páncélinget viselt s kezében harcoverő eskünyit tartott, míg süvegen magyar sastoll meredt az égnek? A négy fiatal Zichy gróf-e, képviselők mind a négyen s deli, festői alakok: József, Viktor, Jenő, Nándor? Vagy gróf Teleky Samu, kinek fekete bársony ruháján semmi arany nem volt, csak az ösétől, Teleki Mihálytól, öröklött családi — roppant becsű gyémánt, mely kardövből, mentekötőből és forgóból áll s mely egymaga óriás kincsét képvisel? Ki tudná megmondani?

Ezek is elvonultak. De helyettük az ország főméltóságai, a rendek lovagjai és nagykeresztesei, az aranygyapjasok, a magyar birodalom mostani vagy egykori tartományainak zászlóvivői, az ország zászlós urai, kik a koronázási jelvényeket vitték, utolsó közöttük a nádorhelyettes gróf Andrassy Gyula, nevéhez s teendő-

P. Kalán főkegyház hívő serege. Püspök urunk Ó Excellenciájának kegyes jóvoltából P. Pécsy Arnold és P. Vargha István Jézustársasági atyák május hó 20-tól, pünköst másodnapjától, május hó 26-ig Szentháromság vasárnapjáig bezárólag szent misziót tartottak. A jó atyák ismert szerénységét sérteném, ha a szentbeszéd dicséretét zenégen e sorokban és szent buzgalmuk ellen véténék, ha fáradhatlan munkásságukat itt felemlgetném: hisz e kettő minden nyári misszionáriust kell hogy jellemezzen. Azt azonban kirom ide, hogy a róm. kath. egyház s z e n t i g a z a i t meggyőző következetességgel és személyt nem válogató igazmondással adták elő, a mi természetesen nagy hajtást gyakorolt a tágas templomainkat betöltő hallgatóságra, mely között gyakran más vallásfelekezetűek is számosan valának láthatók. Tizenhat év után, mivel 1891-ben volt fennjelzett hitközségekben ugyancsak P. Pécsy Arnold atyánk által tarva miszió, jól bevált az ismételt szent kegyelem, mert a két hitközségben 550-en járultak a szent gyónáshoz és áldozáshoz. Isten fizessen meg ezen eredményért, mind Ó Excellenciájának, ki a misziót tartatta, mind a jó atyáknak, kik azt megtartották. P l é b á n o s.

— **Nyilvános köszönet.** B ö z ö d u j f a l ú hitközsége a nyilvánosság előtt is hálás köszönetét nyilvánítja Püspök urunk Ónagyméltóságának azon 197 korona ajándékért, a melyet a kántori épületek renoválására magánpénztárából 1907. április 30-án utalványozni kegyeskedett. Bözödújfalú, 1907. június 1-én, a hitközség nevében: F e r e n c z y I m r e kántor-tanító.

— **Vizsgálatok sorrendje főgimnáziumunkban.** Június 2-án: Torna-verseny és vizsga. 11-én: b) Franciányelv; b) Gyorsírás. 12-én: Vallás tan IV.—VII. osztály, az I. oszt. termében. 13, 14. és 15-én: Érettségi szóbeli vizsgálatok. 16. és 17-én: Magánvizsgálatok. 18. a) Vallás tan I.—III. osztály, az I. oszt. termében; b) Történelem, természetrajz IV. oszt. saját termében. 19-én: a) Természettan, mennyiségtan, egészségtan VII. oszt., a VIII. o. termében; b) Magyar-, latinnyelv, gör. h. irodalom V. oszt., a II. o. termében; c) Magyar-, latinnyelv I. o. saját termében. 20-án: a) Görög-, németnyelv,

történelem VI. oszt. a VIII. o. termében; b) Magyar-, latinnyelv, természetrajz II. oszt. saját termében; c) Mennyiségtan, rajzoló mértan III. oszt. saját termében. 22-én: a) Magyar-, latinnyelv, gör. h. irodalom VII. oszt., a VIII. oszt. termében; b) Természetrajz, mennyiségtan V. oszt. saját termében; c) Mennyiségtan, rajzoló mértan IV. oszt. saját termében. 24-én: a) Magyar-, latinnyelv, gör. h. irodalom VI. oszt., a VIII. oszt. termében; b) Történelem, földrajz, németnyelv III. oszt. saját termében; c) Földrajz, mennyiségtan, rajzoló mértan II. oszt. saját termében. 25-én: a) Görög-, németnyelv, történelem VII. oszt. a VIII. oszt. termében; b) Magyar-, latinnyelv, német IV. oszt. saját termében; c) Földrajz, mennyiségtan, rajzoló mértan I. oszt. saját termében. 26-án: a) Természetrajz, mennyiségtan VI. oszt., a VIII. oszt. termében; b) Görög-, németnyelv, történelem V. oszt. a II. oszt. termében; c) Magyar-, latinnyelv III. o. saját termében. 29-én: Reggel 8 órakor szentmise, azután a bizonyítványok és jutalmak kiosztása. A vizsgálatok naponként d. e. S. órakor kezdődnek.

— **Követendő példa.** Fogarassi János ny. zenetanár úr a Kath. Szemle 17 évfolyamát a Kath. Körnek adományozta. Midőn a Kör elnöksége ez után is hálás köszönetét nyilvánítja a bőkezű ajándékozónak, egyuttal azon óhajának is kifejezést ad, vajha minél több ilyen lelkes mecenása akadna a Kath. Körnek.

— **Évégi beírások.** A gyefehérvári főgimn. igazgatósága értesíti az érdekelt szülőket, hogy a helybeli főgimn. I. osztályába a jövő 1907—8. tanévre az első osztályba való beírásokat jul. 1., 2. és 3. napjain fogja eszközölni. Az új rend azért vált szükségessé, hogy a főtanhatóság idejékorán tájékozódhassék az iránt, vajjon szükséges lesz-e a sokszor és több oldalról óhajtott párhuzamos osztály felállítás.

— **Főgimnáziumunkban a tornaverseny** f. hó 2-án rendkívül szép, érdeklődő közönség jelenlétében folyt le. A tornázásnak az idő is nagyon kedvezett, mert kellemes berult idő volt s így a letűző napsugár nem zavarta sem a tornászokat, sem a néző közönséget. Az idei verseny ismételt tanúságot tett arról, hogy

Bihary tornatanár nemcsak kiváló szakértelemmel, hanem odaadó és fáradhatatlan buzgósággal is működik a testi nevelés érdekében. A felvonulás után az összes növendékek bámulatos egyöntetűséggel végezték a kombinált szabadyakorlatokat, ami a helyes fegyelmzésre vall. A Biharytól tervezett vasbot gyakorlatok meglettek a közönséget. Ügyes, szép és változatos volt. A szereken: korlátlan, nyújtón, gyűrűhintán stb. végeztet gyakorlatok nemcsak az ifjak testi erejéről tettek tanúságot, hanem a helyes vezetésről is. Csin és könnyedség mutatkozott még a legnehezebb gyakorlatoknál is. Magas- és távolugrás, súlydobás nagyon hozzájárultak a változatos kép kiszélesítéséhez. Igen kedvesen lepte meg a közönséget az utolsó előtti pont, az első osztályos tanulók tréfas szabadyakorlata, melyben a bukfenecet, kézenállást, kerekét a kis csöppsek olyan elevenességgel és ügyességgel végezték, hogy mindenki gyönyörködött bennük. Az egész tornaverseny alatt ott volt a kegyelmes Főpásztor, aki a verseny végeztével hatatos, buzdító beszédben szólott az ifjakhoz, s elismerését fejezte ki a tornatanár fáradságos és eredményes munkásságáért. A lelkes ifjak szintén kifejezést adtak tanárukról iránti ragaszkodásuknak, mert a verseny végén vállakra emelve valóságos triumfator csináltak belőle. A közönség maga is a legnagyobb meglepéssel távozott a tornaverseny színhelyéről.

— **Vizsgálatok.** A gyulafehérvári püspöki hittani intézetben az 1906—1907-iki tanév végén tartandó vizsgák rendje: 1907. június 1-én d. u. az előadások megszűnnek. 6-án: vizsga az erkölestanból (III.—IV.) 7-én: a szentírás tudományból (I—II.) 12-én: az ágazatos hittanból (III—IV.) 13-án: az egyetemes egyháztörténetből (I—II.) 15-én: az egészségtanból (IV.) 17-én: a bölcseletről. (I—III.) 17-én d. u. 3 órakor osztályozás.

— **A koronázás jubileumának ünnepei:** A gyefehérvári főgimnáziumban: 1. Jókai—Resch: Király-himnusz, éneklé a főgimn. vegyeskara. 2. Szaval: Raffain Alajos IV. o. t. 3. Erdő: Szülőföldem, éneklé a főgimn. vegyeskara. 4. Felolvas: Péter János dr. főgimn. tan.

A királydomb.

Az eskü után a király ismét lóra ült s kíséretével a királydombhoz vonult. Ez a domb a lánchíd melletti Ferenc-József-ter közepén épült. A domb oldala körökörül eleven zöld pázsit, korlátai *fehérék*, *piros* báronnyal díszítve. Ez a nevezetes domb valóban a haza vérrrel áztatott földjéből emelkedett, mert minden egyes megye a saját történeti emléki helyeiről küldött hozzá földet. Abban a dombban össze volt foglalva az *egész haza* — összes dicsőségével, fényével, gyászával és könnyeivel. „Egész történetünk könyve az, viszontagságaink, dicsőségünk és gyászunk emlékoszlaga.” A dombnak a beküldött földdel való behintése jun. 5-én delben ment végbe Wenckheim Béla br. belügyminiszter. S z a p á r y Antal gr. főlovászmester helyettes s más fényes közönség jelenlétében. A ládákat egymásután nyitották fel s az illető hely neve, honnan a föld küldetett, mindig hangosan kikijáltott. — Összesen 55 köbláb földet küldtek be az ország különböző részeiből. B r a s s ó és F i u m e városának igen esinosan ezüstözött ládáit a Nemzeti Múzeumban helyezték el.

Forrásunk az erdélyi részekből küldött föld származási helyeül csak ezeket nevezi meg: Földet küldött D e és azon helyről, hol Ázsiából jött őseink a monda szerint először ismer-

tek az Istent; M a r o s-V á s á r h e l y azon mezőből, hol 1707. április 1-én II. Rákóczi Ferenc az fejedelemségbe iktatták; M a r o s s z é k, Nyáradszeredáról azon helyről, hol az 1604-iki országgyűlés Bocskait fejedelemmé választotta.

Erre a dicső emlékekből összehordott halomra vágatott fel az eskü után tüzes paripáján, teljes királyi díszben a felszemes úr. Lovát megállítva, hüvelyéből kirántott kardjával a világ négy tájéka felé vágott annak jelzései, hogy az országot bármely felől jövő ellenség ellen megvédi.

„Mennyi emlék, gyászos és dicső! A király, midőn e dombra lép, egyszerre áll az egész haza földén. S az egész haza földé megdobban alatta, örömtől, reménytől. És midőn rajta a világ négy tája felé vág, nyolc század harcai tűnnek fel lelki szemünk előtt: mert honnan nem jött más ellenség reánk?”

S jöhét még ismét. De ha nemzet és király, trón és haza kölcsönösen védik egymást s ha benn egység és béke van — külső ellenségtől nem félünk. Isten velünk: Ki ellenünk?!”

Az egész koronázási szertartást az ünnepi lakoma fejezte be, melyen az asztalnál koronázási díszben ülő királyt az ország zászlós urai szolgálták ki.

Összeszedte: —r. —r.

jéhez illő fényben és végre az apostoli keresztet vivő püspökök jöttek.

Ezután a király, fején a koronával, vállán a palásttal. Oldalkíséretül testőrei, a párducakagánnyal.

A főpapság is, valamint az előbbieket, lóháton érkezett. Egykor így vezették dandáraikat a harcba. Azok más idők voltak.

A király föllépett az emelvényre. Kíséretét itt csak a helyettes nádor, az ország primása, a miniszterek, a kalocsai érsek, s az apostoli keresztet vivő püspök képezték.

Ott állt, Islen szabad ege alatt a nemzet színe előtt, nyilván, hogy esküt tegyen az ország alkotmányára s épségére, Isten nevében.

E percben nagy némaság és nagy várakozás töltött el mindent. Hittük volna-e, hogy e perccet még megérjük, ama setét évek alatt? Megértük: az Isten igazsága.

A nádor helyettese az esküformát a primásnak nyújtotta át.

A király a balkezébe vevén az aranykeresztet, jobbkézé három ujját magásra emelé, mig arccal keletnek fordult. S hangosan és súlyozva mondá el a nagy esküt.

H a l l o t t a I s t e n é s a z o r s z á g !

Egy helyen riadó eljenzés szakította felbe. S végül, mielőtt a nádor a jelt adhatta volna az eljenzésre, kitört a nagy kiáltás: Éljen a király!”

5. Mihályi Károly: Ne féltsd a magyart, éneklő a főgimn. vegyeskara. 6. Szaval: Roska Jenő VIII. o. v. t. 7. Egressy B.: Szózat, éneklő a főgimn. vegyeskara. 8. Az Önképzőkör pályadíjainak és jutalmainak kiosztása.

A helyi róm. kath. elemi iskolában: 1. Himnusz. Éneklők a tanulók. 2. Ünnepi beszéd. 3. Honfidal. Éneklők a tanulók. 4. Jó királyunk soká éljen! Szavalja: Erős Imre IV. o. t. 5. Király ének. Szavalja: Blank Béla III. o. t. 6. Az én hazám. Szavalja: Heidek Gyula I. o. t. 7. Fogadás. Szavalja: Jäger Gusztáv II. o. t. 8. Himnusz a királyért. Éneklők a tanulók. 9. Korona és király. Szavalja: Pap Emil IV. o. t. 10. Magyar vagyok. Szavalja: Bigner Pál I. o. t. 11. Magyarország. Szavalja: Lőw József II. o. t. 12. Szentkoronánk legszebb gyöngyei. Szavalja: Ince Antal III. o. t. 13. Alkalmi ének. Éneklők a tanulók. 14. Hazám. Szavalja: Ilesku Kornél IV. o. t. 15. A király koronázó emlékünnepe. Szavalja: Dimitrovits Jenő II. o. t. 16. Ima a magyar nemzetért. Szavalja: Tath Sándor IV. o. t. 17. Bezáró beszéd. 18. Szózat. Éneklők a tanulók. Kezdeté d. e. 10^{1/2} órákor.

A nagyszabenyi kir. kath. Teréz-árvaházban: 1. „Nyitány“ Erkel „Hunyadi László“ dalművéből, előadják Kmoskó István és Ujsághy József urak. 2. „Korona és király“ irta Minke Béla, szavalja Veress Imre V. gimn. oszt. növendék. 3. „Királyhimnusz“, dallama Szűgyi József-től, előadja a gimn. növ. énekkara. 4. Ünnepi beszéd, tartja Prokupek Sámuel terézárva-házi igazgató. 5. Jutalmak kiosztása. 6. „Népdalok“, éneklők az el. isk. növendékek. 7. „Jó királyunk soká éljen!“ Erdélyi Zoltán-tól szavalja Ulrich József IV. el. oszt. növ. S. „Népdalok“ Szentirmay Elemértől, éneklők a gimn. növendékek. 9. „Himnusz“, éneklők az összes növendékek. 10. „Induló“, előadja a gimn. növ. zenekara.

— **Vizsgálatok** sorrendje a helyi r. k. el. fiúiskolában: Június 20-án d. e. 8 órákor a IV. oszt. minden tantárgyból. Június 20-án d. u. 2^{1/2} órákor a III. oszt. minden tantárgyból. Június 21. d. e. 8 órákor a I. oszt. minden tantárgyból. Június 21. -én. d. u. 2^{1/2} órákor a II. oszt. minden tantárgyból. Június 22-én d. e. 8 órákor háláadó isteni tisztelet az irgalmas nővérek templomában. A jövő tanévre a beiratások szeptember hó első napján kezdődnek, ugyanakkor tartatnak meg a felvételi és javító vizsgálatok is.

Apróságok a 40 év előtti koronázásról.

Ő Felsége udvara.

A cs. és kir. udvar, mely a koronázásra Bécsből Ő Felségeikkel lejtött, s részint a királyi lakban, részint magánlakokban elszállásoltatott, következő tagokból állott:

Ő Felsége a király. Mellette 2 belső komornyik, 1 b. ajtónálló, 4 b. fegyvernök, 1 b. házi szolga. Továbbá gr. Crenneville tbsznagy első tábori segéd 1 komornyikkal, gr. Bellegarde vezérőrnagy táb. segéd 1 vadással, hg. Liechtenstein alezr. 1 szolg., Gerlich őrn. szárny. 1 szolg., gr. Szirmay kap. szolgálattelvő tiszt 1 szolg.

Ő Felsége a királyné. Mellette 2 komorna, 1 b. fodrásznő, 1 b. szobaleány, 1 komornyik, 1 virágfűzőnő, 1 fürdőcseléd, 4 b. lakáj, 1 b. szolga, 1 b. szolgáló. Továbbá gr. Königsegg vezérőrn. főudvarm. 1 komornyikkal; gr. Königseggné főudvarmesternő 1 komornával, 1 szobalánnyal, 2 szolgálóval; hg. Thurn-Taxisné udv. hölgy 1 kom., 1 szobal., 1 szolg.; gr. Hunyadyné udv. hölgy 1 kom., 1 szobal., 1 szolg.;

Ferenczy k. a. felolvasónő 1 komorn.; Bayer lov. korm. tan. 1 szolgálóval.

Ő flge a koronaörökös. Mellette 1 komorna, 1 ajtónálló, 2 b. lakáj, 1 b. szolga, 1 b. szolganő, 1 szakácsnő és szolgálója. Továbbá Latour ezredes szárny. 1 szolg., gr. Pálffy kap. 1 szolg., dr. Widerhofer b. orvos 1 szolg., dr. Mayer udv. káplán, Spindler kap. 1 szolgálóval.

Ő fnsge Gizella főhercegnő. Mellette 2 kom., 2 b. lakáj, 1 szolga. Továbbá Surirey de St. Remy k. a. nevelőnő 1 szolga, b. Gerstäcker né társalkodónő 1 szolgálóval.

Továbbá Károly Lajos főh. b. Hornstein vez. őrn. főudvarmesterrel és b. Schneeberg kap. szolg. kamarással; Lajos Viktor főh. báró Wimpffen őrn. főkomornokkal és b. Kotz főhadnaggyal; IV. Ferdinánd toskánai nagyhg., Merli marquis főudvarmesterrel; Toskánai János főhg., b. Piers őrn. főkomornokkal, Albrecht főhg., gr. Braida tbsznagy főudvarmesterrel és gr. Csappy ezr. segéddel; Vilmos főhg., b. Sallaba tbsznagy főudvarmesterrel és Koblitz ezr. segéddel; József főhg., gr. Eltz őrn. főkomornokkal; Lipót főhg., b. de Vaux kap.; V. Ferenc modenai főhg., gróf Forni tbsznagy főudvarm. és Tacoli marquis a megfelelő szolgazeméllyel.

Az udvar hivatalnokai: hg. Hohenlohe-Schillingsfürst első főudvarmester, gróf Kuffstein udv. főmarsal; gr. Grünne lov. tbnok főlovászmester; gr. Haller lov. tbnok a magyar nemesi testőrség kapitánya; a főudvarmesteri hivataltól Imhof udv. tan., ns. Raymond udv. titkár, dr. Westermayer udv. fogalmazó; a számvévségtől Irbik korm. tan.; az udv. kápolnától főt. Columbus praelatus, főt. Hasel prépost, főt. Mayer udv. káplán; dr. Bielka udv. orvos; Mayer főfizetőmester; b. Riefl kam. fourier; lov. Gerstner, de Vuko et Branko Ján., de Vuko et Branko Mih. Sestan és Kleibel Gusz. udv. fourierok; 6 teremkamarás, 16 teremajtóór, 4 kamarás bejelentő, 1 fourier bejelentő; Erdtl udv. butormester 1 szobatisztítóval s több kárpitosséggel; Möraus korm. tan. udv. szám., Zehkorn alud. számv.

Az udvari könyhaszemélyzetből: Martin felügyelő, 1 udv. főszakács, 6 udv. szakács, 5 es. főszakács, 6 külső szakács, 3 kukta, 1 suroló, 1 pecsenyeforgató; az udv. pincétől: 2 udv. pincehiv. tiszt 3 segédjével, 6 idegen segéd, 2 hordár; az udv. cukrásztól: 2 udv. cukrász, 4 cs. k. cukr., 9 idegen cukrász, 3 hordár; az udv. világító hivataltól: Jurischtschek felügyelő, 2 hordár, 1 töltőgőz; az udv. ruhamosó hivataltól: 1 fősosónő, 1 segéd, 1 extrasegéd; az udv. ezüst- és asztalnému hivataltól: 2 udv. asztalterítő, 6 asztali segéd, 1 udv. ezüsttisztogató, 13 segéd, 2 ezüstmosónő, 1 hordár.

Az udv. zenekartól: Preyer udv. karmester, Richter udv. orgonista, 10 udv. éneklő gyermek, 4 tenorista, 4 bassista, 14 hegedűs és brácsos, 2 gordonkás, 3 kontrabassista, 2 fuvalás, 2 obolyos, 2 klarinétos, 2 fagótos, 4 kürtös, 4 possaunos, 7 trombitás, 1 féldobos, Hoffmann udv. hegedűkészítő, 1 hangszerhordó szolga.

A magyar nemes testőrségtől: b. Wernhardt altnagy főhadn., Tóth ezr. és gr. Török ezr. őrmesterek, 37 testőr, 1 számvéző tiszt; az Arcierentestőrségtől: b. Babarezy ezr. első őrn. és házi parancsnok, Zerboni őrn. 2-ik őrn., 12 gárdista; az udv. darabont testőrségtől: Schwarzer alezr. kapitánlieutenant és házi parancsnok, Ehrenhöfer főhadn. 2-od őrn., 4-al 2-od őrn., 40 darabant; az udv. esendőrségtől: ns. Kämpf ezr. svadronparancsnok, gr. Kiel-

mannsegge kap., gr. Erbach-Erbach és b. Redwitz főh. 2 első őrmest., 2 tromb., 1 kov., 60 zsandár; az udv. várőrségtől: Fioltsch József főh., 3 szakaszvezető, 3 udv. várőr.

A főkamaraesi hivataltól: D. Schilling korm. tan., Eisenreich kiadó és lajstromozó, Seidl kincstárnok; a főlovászmesteri tőrsztől: hg. Windischgrätz ezr. első lovászmester; a főlovászmesteri hivataltól: Jovy lajstromozó és kiadó, az apródok udvarmestere, a Theresianum egy praefectusa, 16 cs. k. apród, Kuhnen kocsifelügyelő, Holmes főkocsirendező, 1 udv. kocsirendező, 3 kocsirendező, 2 lőjátató, 13 lovásztai hivatalnok, 70 kocsis és lovász, 20 udv. lakáj, 4 vadász, 4 hirnök; a fősegédi hivataltól: lov. Beck ezr., lov. Grobman alezr., b. Tauffenbach és gr. Mittrowsky kap., 2 hiv. tiszt, 2 ordonánc, Klinger főh., 1 udv. törzsszegéd, 1 udv. törzsőrn. A belső titkos iradótól: lov. Braun államtan. irdoaigazg., Pápay udv. tan., Hofmann korm. tan. kabinet-titkár, Rünagel udv. titkár.

Ő Felsegeik egész udvara a koronázás alatt ideértve a felségeket, a méltóságokat, hivatalnokokat és szolgálókat, 921 személyből áll.

A koronázási hitlevél átadására megválasztottak:

a felső háznál, a hitlevél készítőin s az elnökön kívül Girk pécsi, Pankovics munkácsi püspök, gr. Károlyi Gy., gr. Nádasdy L., gr. Zichy B., gr. Andrassy M., gr. Bánffy M., gr. Waldstein J., gr. Széchenyi K.; — a képviselők közül: Horváth A., b. Miske I., Mocsosonyi S., gr. Zsigray F., Tury G., Domokos L., Botka M., Szász K., Nagy I., Molnár P., Huszár, Ivánka Zs., Opicz S., Vecsey Oláh K., b. Ambrózy L., Kudlik I., Kuba J., Dimitrievics M., Mihályi P., Perczel P., Kardos K., Karácsonyi F., b. Wodiáner A. — A korona vite-lére: a felsőháztól gr. Károlyi Gy., gr. Festetics Gy., gr. Bathányi ifj., gr. Pejachevich G., — a képviselők közül: Bánó J., Inkey J., Vojnics B. és Dózsa D. — A korona kíséretére a felsőházból: Zalka J. győri és gr. Forgách Á. püspökök, b. Sennyeyi tárnok, gr. Erdődy I., gr. Pejachevich Márk, a képviselők közül: Ivánka I., Rónay L., Sztányi B., Kovách L., Joannovics Gy. és gr. Zichy J. — A főasztalnok segítségére kiküldettek: gr. Bathányi F., b. Wenckheim L., gr. Sztáray A., gr. Festetics L.; a főpohárnok mellé: ifj. b. Vay M., gr. Teleký K., gr. Apponyi S., gr. Pejachevich S. — A királyi ebéden részt fognak venni: Szirmay P., Benesik Gy., Trauschenfels E., Tóth V., Vojnics Lukács és Stefanides Henrik. — Pest város részéről a koronát kísérik: Szentkirályi főpolg., Agorasztó főbíró, Simon Flor., Havas L., Kochmeister F. és Beliczay I. Az Ő Felségénél tisztelgő bizottmány 50 tagból fog állani.

Koronázási vendégek.

Bécsből az ott időző főhercegek és főhercegnők, valamint az udvar tagjai 5-iden reggel külön vonaton indultak Pestre. Beust báró esütörtökön indult el Budára nejevel. Vele b. Werner osztálytanácsos és Ascher. A d. plomatiai testület az északamerikai Egyesültállamok és Mexiko követeit kivéve, teljes számmal vett részt a koronázáson. A szász koronaherceg nem jelent meg a koronázáson. Haidar effendi, a bécsi török követ egész kíséretével az „Európá“-hoz szállt. E derék muzulmán volt az, ki az 1849-ki menekülő magyarokat Rust-suknál a porta nevében fogadta s ki — mint teheráni követ — Vámbéry személyesen adta a közép Ázsiába menő karaván oltalmába.

Mondják, hogy diszkoesija a legpompásabbak egyike volt a koronázás alatt.

A koronázási kocsi

tömör, dusan aranyozott üveghintő, melynek készítése II. Ferdinánd császár korából származik, rajza már VI. Károly idejében megjelent könyvben látható. A kocsi ajtaja és hajója allegorikus Rubens-festvényekkel van feldisztve. Befogva S spanyol fajú fehér ménnel; kevély járású nagy lovak hosszú sörénnyel és jól ápolott majd a földet érintő farkkal. E ménnek biborvörös bársonnyal s nehéz arany himzéssel és bojtokkal disztett gazdag szerszámokkal vannak ellátva. E nyolcas fogatot az első és rudas lovon ülő két kocsis hajtja; a lovak mellett S futár halad. A kocsisok fekete bársony, a futárok pedig dusan aranyozott öltönyt, hajporos parókákat és széles arany paszomátos fehér-sárga-fekete structollakkal ekesztett spanyol kalapot viselnek. A kocsisok magas lovageszímákat, a futárok cipőt, harisnyát és fehér-sárga-fekete övet hordanak.

A koronaherceg kocsija

vörös alapon dusan aranyozott, hat fogatú, a lovak szerszámai arannyal gazdagon ekített vörös bársonnyal vannak bevonva. E hatos fogatot egy pompás magas bakon ülő kocsis és az első lovak egyikén ülő csatlós vezeti. A futárok helyét itt széles sárga selyemsajtásos fekete öltönyű szolgák pótolják. A kocsi a XV-ik Lajos korában divott kis kalapot, a többiek háromszögletű rojtos kalapot viselnek. A kocsi megett lovagolnak a heroldok, elől a cseh herold, halján az osztrák-főhercegi, közepén a királyi magyar, s végre a két császári osztrák herold. A heroldok pompás aranyfej, egyenlő lovakon ülnek fekete bársony öltönyben s e felett gazdag aranyzású és színes himzetű cimerepalástokkal, melyeknek uszályai a lovakat majd egészen befedik. — Fejüket kerek, széles rojtos kalap fedő sűrűn lengő structollakkal.

Ő felsége lova a koronázáskor.

Pompás hófehér mén, mely gyönyörűen hajtott nyakkal, fényes fehér, majdnem a földet érintő farkát szépen hordva, és selyem lágyaságú sörénye a szélben lengedezve, kecses és büszke léptekkel halad; a nyeregszerszám aranytól ragyog, a kantár aranygombokkal és gyűrűkkel elhalmozva, melyeken Magyarország címere díszlik. A nyeregtakaró, melynek végei egészen a ló térdéig aláérnek, dusan aranyozott zöld bársonnyal készült; ennek mindkét szögében nagy arannyal és színekkel himzett magyar címer van és az egész szegélyzeten aranyhimzésű levelek közt kisebb magyar címerek vannak behimezve.

CSARNOK.

Püspökmegyei zsinat.

(Folytatás.)

40.

Megrendeli a kalocsi zsinat azt is, hogy a plébániákat kezelő szerzetesek, a plébániai jogkörben, akár a kánoni látogatás alkalmával, akár azonkívül, ép úgy tartozzanak mindenben deferálni a püspököknek, mint a megyei papság; — én pedig ideim, hogy az ilyen szerzeteseket a püspök a plébániai kötelek teljesítésére még a votum erejével is kötelezheti, mert az az engedelmisség, amellyel a szerzetes a saját rendfőnökének tartozik, ebben a jogrendben (t. i. a plébániai teendők végzésében) és arra az időre, amíg ez az ő megbízása tart, a püspökre

száll át; ha tehát a szerzetes a püspökkel szemben megtagadja e téren az engedelmisséget, nemcsak a kánoni engedelmisség ellen vét, hanem sacralegiumot is követ el. Ezt pedig ott a zsinaton felmenteni annál szükségesebb, mert bár a túlnyomó rész tudja és meg is teszi a kötelességet, voltak esetek, hogy egyes szerzetes adminisztrátorok a püspököt illető jogkörben makacsul megtagadták az engedelmisséget, vonakodtak a püspök rendelkezésére a plébániai vagyont külön leltározni, némely ajtatos társulat vezetését kiadni stb. Erről a Religio-ban különben a Püspöki Látogatásokról szóló cikk szerzője bőven írt. Egyébiránt a zsinatot előkészítő bizottság tisztelte, hogy XIV. Benedek, X. Kelemen és XV. Gergely pápáknak idevonatkozó rendelkezéseiből és a XIII. Leó által létesített reform irányelveinek szem előtt tartásával és a megyében fennálló viszonyok gondos mérlegelésével elkészítve ezeket a speciális rendelkezéseket, amelyek az egyházmegyei papság és a szerzetes papság közös munkálkodását és ebben való érintkezése módjait szabályozni lennének hivatva. Csak így, lehetne elérni azt, amit a nagyevű IX. Pius pápa az összes szerzetes rendek fejeihez intézett 1847. évi június hó 17-éről kelt körlevelében annyira kívánatosnak jelzett, hogy t. i. akik a Krisztus táborában harcolnak, valamennyien egy értelemmel igyekezzenek Krisztus szellemétől áthatatlan a lelki béke egységét megőrizni és az egyetértő szeretet szoros kötelékében a püspökök és világi papsággal egyetemben és közösen törekedni a magasabb tökéletességre és Krisztus titokteljes szent testének, az egyháznak épülésére.

Következnek most a hívő nép nevelése és erkölcsi fegyelme iránt való érdeklődés és hogy mi mindent lehetne és kellene egy megyei zsinaton ez irányban megbeszélni, kitervelni és aztán, ami a fő, a zsinat után otthon szép esendesen nyélbe is ütni.

Hát milyennek is kell a keresztény hívő népnek lenni, ha igaz hívő t. i. és csakugyan keresztény erkölcsű? A hívő és jóerkölcsű katolikus nép az, amely:

- ősi hitét rendületlenül vallja;
- Istent teljes szívéből imádjja és szolgálja, egyházához hűségesen ragaszkodik;
- a pápát, püspökeit, papjait tiszteli és szereti;
- Isten ígétét szívesen hallgatja; templomba gyakran és jó szívvel jár s ami ennél is nagyobb dolog: gyakran járul a szentségekhez;
- buzgó tisztelője a boldogságos Szűznek és a mennyei szenteknek;
- a jámbor társulatokban és a keresztény egyesületi életben tevékeny részt vesz;
- a bőjti fegyelmet szívesen és pontosan tartja;
- a szegényeknek szívesen oszt alamizsnát és az egyház nagy céljait telhetőleg támogatja pénzbeli adománnyal;
- a közhatalóságoknak szívesen szót fogad,
- tiszteli a törvényt és mások törvényes jogait, — szereti a békét, nem pörlekedik, nem veszekszik;
- egyszóval azon van, hogy a világ sokféle hiúságos dolgát abba hagyván, minél tökéletesebb legyen a Krisztus követésében.

Hát való igaz: ilyennek kellene lennie a ker. népnek.

Itt van azonban mindjárt az engedelmisség szelleme, amely már föllemvonása volt a XIX. századnak s még inkább az lesz a XX. században, s amely gyökereit a hitújítás óta terjeszti s tetőfokát a szociáldemok-

rácia, esetleg az anarchizmus teljes uralomra jutásában érné el. A tekintély elvenek államban, társadalomban, a családban való szörnyszerűsüségét és a törvénytisztelet erkölcsi alapjának a lelkekben való belső, sőt legfelsőbb megrendülését márcsak az nem látja és nem éri, a ki gondolkozni egyáltalán nem szokott. És hát ugyan fölösleges volna sok szóval bizonyítani, hogy ez a szellem már az egyházi életben is kezd már az egyházi életben is kezd dúlni, maga X. Pius pápa elég világosan mondja ezt. Bármiképp fessegetjük is a mai társadalom u. n. szociális nyomorúságait, én azt tartom, hogy valamennyinek, az anyagiaknak is, fő, mondhatnánk egyetlen oka ez a szellem, az engedetlenség szelleme. Mert ha ez nem volna a tehetősök tudnák kötelességeiket a szűkítőköddökkel, a munkaadók a munkásokkal s ezek amazokkal szemben s megvolna az az ideális állapot, amelyet a Szentírás így fejez ki: frater a fratre adjutus: civitas firma. (Valamelyik Doktor ezt egy belga sociológusnak imputálta, azaz, hogy: még az Evangéliumban foglalható! Ott ugyan nincs meg, de az Ótestamentumban megvan. Megkeresheti.) mivel pedig az engedelmisség szelleme és az alázatosság lelke az, amit a Lucifer lengyelöltánkodása óta mind a mai napig s időtlen időkig megkíván az Úr, — vagyis mivel ez a keresztény vallás alapja és gyökere, azaz, hogy ez maga a kereszténység; világos, hogy ennek a szellemnek plántálása, nevelése, gondozása, érlelése, — a papság elsőrendű szociális feladata. Erről hát a zsinat tárgyalhat bőven. Gyakorlati irányban ugyanis, a vallástalanság terjedése, az ünnepek s vasárnapok megszegése, a bőjti parancs vakmerő megszegése, egyszóval a vallásos élet elhanyagolása mind praktikus megnyilvánulásai ennek a szellemnek, viszont a vallásos élet felmentése és állandó ébrentartása a leghathatósabb ellenszere.

Itt hát sok jó határozatot lehet hozni, — persze azért, hogy az aztán mind élő valósággá is váljék. Mert senki a világon nem tud minden dolgot annyira paragrafust gyártani, mint a magyar, — reverendában és diszmagyarban, — de viszont az is igaz, hogy ebben a dicső hazában senki se szeret igazán szót fogadni. Régen megirták ezt rólunk. Nem is annyira az írott malasztért kellene az a zsinat, — hanem egy tisztességes és kiadós nekibuzdulás okáért. De amíg az engedetlenség szelleme az állam és a keresztény társadalom erkölcsi alapjait fessegeti és immár eléggé veszedelmes repedéseket támasztott ez alapokon, — addig a fektelen vagyonszerzés vágya és a vele kapcsolatosan dühögő s még amannál is fektelenebb élvezetvágy az egyesek s egész társadalmi osztályok romlásának immár jóformán teljesen elkészítette az útját. „Vagyonosodás korlát nélkül, boldogító élvezetét biztosít határ nélkül.“ Mily kevesen vannak, akik tudják, hogy ez a Proudhon evangelioma, — de mily sokan követik! Hát biz az úgy van, hogy a mai társadalom eszerint az elv szerint él. A túlköltekezés, a ruhában, étkezésben, ivásban, kávéház, színház, bál, koncert, zsúr, korzó stb. terén megnyilatkozó fényűzés, naplopás, állandó és bőkezű, de sok esetben ép oly szükségtelen, mint nyegle költekezés oka a nemzeti eladósodásnak, tömegnyomornak és a — sok sikasztásnak, ami a mai egész modern társadalomnak szinte specifikus kriterionja.

Bizonyos, hogy a szociális nyomornak nagy részben a töke visszaéléseiben is kell az okát keresni. Am ezen törvényhozásilag lehet segíteni. De a min a legislatívó útján segíteni nem

lehet és a min a tőke visszaéléseinek megszűntetése sem fog segíteni, az a szociális nyomornak másik forrása, amelyet az „örök emberi” nevén szölitánék s amelyet szent János apostól lapidáris, de teljesen kimerítő szóval így nevez: a test kívánsága, a szemek kívánsága és az élet kevélysége, vagyis a gőg, a bírvágy és a zabolátlan élvezetvágy. Márpedig ezt soha semmiféle világi törvény, semmi utopisztikus szociális berendezkedés eltüntetni, megfékezni, nivellálni nem fogja; ez csakis az egyes ember, mégpedig minden egyes ember önmagán tudja megfékezni az evangéliumi törvény betartásával és az isteni malaszt segítségével. Azért míg a világ, nagy igazság marad Kempis Tamás szava, hogy aki a világot meg akarja javítani, önmagán kezdje el ezt a nagy munkát. Ezért a szociális kérdés megoldása a krisztusi egyház nélkül egyszerű lehetetlenség, amit nemcsak elvi fejtegetés bizonyít, hanem maga a tény, hogy a modern szociáldemokrácia uralma ott, ahol részben már érvényesülni tud, nemcsak a hatalom kezelésében fajult el remuralomná, hanem az egyesek erkölceseit is teljesen elvadította, ami éppen nem esoda, ha figyelembe vesszük, hogy a modern szociálisták a kétségtelenül fennálló társadalmi bajokat ugyanazzal akarják gyógyítani, ami ezeknek legfőbb forrása, mert hiszen a tőke túlkapásai is ugyanabból a szociálista elvből fakadnak, hogy csak a vagyon biztosít élvezetet, tehát csak a vagyon boldogít.

(Folyt. köv.)

Eladó házastelkek.

Gyulafehérvárt a **Templom-utca 1-ső** számú újonnan épült házastelkek, két külön üzlethelyiséggel, három lakószobával, egy teljesen jó karban levő tekepályával és kényelmes nyári mulatóhelyiséggel, továbbá a **Csatorna-utca** (volt Sárdi-utca) 10. sz. alatti házastelkek (a volt Turcu-féle vendéglő) három külön álló üzlethelyiséggel, számos lakószobával, tekepályákkal, díszes nyári mulatóhelyiséggel örök áron eladók. Értekezni **Fehér Sándor** tulajdonossal.

Parketta.

Van szerencsém a n. é. közönségnek becses tudomására adni, hogy a sok év óta fennálló

gőzfűrés és téglagyáramat kibővíttem **gőzsárítóval** és **tölgyparketta**, valamint **hajópadlógyártással**.

Az eddigi olcsó és pontos kiszolgálásról n. é. vevőimet ezután is biztosítom.

Szászrégen, 1907. május hó.

Kiváló tisztelettel

Müller János,

Szászrégeni első gőzfűrés és téglagyár.

Megvételre,

vagy kihasználásra keresek bármilyen nagy és bármilyen nemű

ERDŐT.

— **Értesítők díjaztatnak.** —

Czim: a szerkesztőségben.

Schmidt János, Budapest, IX. Ráday-u. 40.

Speciálista bármily stílus és vallásu templomberekedésé si tárgyak javítása különösen: modern olajlak marványozásra.

Szélhajtó és görcscsillapító

Ribergeil-cseppek.

Egy 1844. év óta ismert és hasznos házi-szer, mely az étvágyat előmozdítja és az emésztést elősegíti. — **1 üveg ára 1 korona.** — Kevesebb mint 2 üveg, utánvét **2 K. 50 fill.** (esomágozással együtt) nem küldetik.

Rendelhető **Bittnér Gyula** gyógyszerésznél
Gloggnitz, (Alsó-Ausztria.)

Lehetővé teszi, hogy a szobák mázolás alatt is használtassanak, mivel a kellemetlen szag és lassú, ragadós száradás, mely olajfestékek és az olajlaknak sajátja — elkerültetik. E mellett használata olyan egyszerű, hogy kiki maga végezheti a mázolást. A palló nedves tárggyal feltörölhető, anélkül, hogy elvesztené fényét. Meg kell különböztetni

színezett szobapalló feny máz,

sárgásbarnát és mahagonibarnát, mely akéresak az olajfesték födi be a padlót s egyúttal **fényt** és ad Ezért egyaránt alkalmazható régi és új pallóra Teljesen beföd minden foltot, korábbi mázolást, stb. van azután

tiszta feny máz (színezetlen)

új pallóra és parkettra: mely csupán fényt ad. Különösen parkettra és olajfestékekkel mar bemázolt egész új pallóra való. Csak fényt ad, ennél fogva nem födi el a famustrát.

Cristoph Ferenc

a valódiszobapadló fénylakk feltalálója
és egyedüli gyártója

— FÖRAKTÁR: —

DAHINTEN VIKTOR

vaskereskedésében GYULAFEHÉRVÁRT.

A bérnálás szentségének szertartása

czimü füzet,

Bérnálási lapok,
Bérnáltak anyakönyve,

rovatos ivenk kaphatók

Papp György könyvnyomdájában,

Gyulafehérvárt.

Felhívjuk a t. közönség becses figyelmét azon körülményre, hogy a **Közművelődés** jelen alakjában **hirdetéseket** is közöl.

Ennélfogva tért nyer lapunkban az adásvételi ügylet iránti érdeklődés is, a mennyiben birtokok eladását, vagy vételét, haszonbérleteket, állások betöltését, árverések vagy árlejtések határidejét, ipari és kereskedelmi cikkek ismertetését és ajánlását célszerűen lehet eszközölni, — továbbá gyógyfürdők, nyári lakok, szőlőkertek, gyógyító és tápszerek, borok, ásványvizek és másnemű italok eladására vagy vételére és mindennemű szükségletek kielégítésére igen kényelmes módon lehet eladót, illetve vevőt találni.

Sikeresen lehet továbbá a **Közművelődésben** való hirdetés útján értékesíteni eladásra szánt könyvtárakat, irodalmi műveket, zeneeszközöket, festményeket, könyveket, képeket, újságlapokat, szobrokat fegyvereket, régi pénzeket, ékszereket, butorokat, háztartási gazdasági és más eszközöket stb. stb.

Hirdetési feltételeink a következők:

Egy egész oldal területet elfoglaló hirdetés egyszeri közlési díja		K. 10.—
Egy fél oldal	oldal	„ 6.—
Egy negyed	„	„ 4.—
Egy nyolczad	„	„ 3.—
Egy tizenhatod	„	„ 2.—
Egy harmincketted	„	„ 1.—

Iparosok és kereskedők többszöri hirdetés megrendelése esetén 10% ár-
engedményben részesülnek.

A hivatalos hirdetések közlési díja külön árszabás alá esik és pedig
 cm. területes számítással, mely területnek egyszeri közlési díja 10 fil-
lérben van megállapítva.

Hirdetések szövegezését is elvállaljuk, de annak fejében külön 1 korona
díj számíttatik fel.

==== **A hirdetések díja előre fizetendő.** ====

Hirdetésekre vonatkozó megrendelések és pénzküldemények a kiadó-
hivatalba intézendők.

Tisztelettel
a kiadóhivatal.